

65. Hoe werkt het systeem van de kiesdrempel?

Art. 165 bis Kieswetboek bestaat sinds 2002 in het Belgische recht

(naar Duits voorbeeld)

Werd door het Grondwettelijk Hof toelaatbaar geacht

Inhoud:

enkel lijsten die minstens 5% van het algemeen totaal van de geldig uitgebrachte stemmen op niveau van een kieskring hebben behaald, worden in aanmerking genomen voor de verdeling van de zetels van de Kamer

Reden van deze correctie:

vermijden van fragmentatie in het parlement

Opmerking prof:

het behalen van 5% garandeert niet noodzakelijk ook een zetel,

66. Hoe worden de zetels binnen de lijsten verdeeld?

De kiezer kan op vier verschillende manieren een geldige stem uitbrengen:

Lijststem

voorkeurstem voor één of meerdere kandidaten

Uitbrengen van een voorkeurstem doet de lijststem teniet

Hierna worden de kandidaten gekozen:

1° de kandidaten die voldoende voorkeurstemmen hebben behaald om het verkiesbaarheidscijfer van de lijst te bereiken

2° voor de kandidaten die niet het verkiesbaarheidscijfer bereiken, worden de helft van het aantal lijststemmen verdeeld in volgorde

(devolutie van kracht van de lijststemmen)

dit tot de lijststemmen uitgeput zijn!

Kritiek prof:

de volgorde van de kandidaten op de lijst speelt een beslissende rol

Let wel:

De eerste twee plaatsen kunnen niet worden toegekend aan personen van hetzelfde geslacht

Het geheel van het aantal kandidaten moet gelijk verdeeld zijn over de twee geslachten, bij oneven aantal kan het verschil hoogstens één bedragen

67. Hoe is het kiezerskorps samengesteld?

61, eerste lid Gw

63, § 4, eerste lid: toelating bijkomende voorwaarden te stellen

61, eerste lid: 4 voorwaarden

Belgische burgers

die de volle leeftijd van 18 jaar bereikt hebben

die ingeschreven zijn

in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente

of in de bevolkingsregisters in het buitenland bijgehouden in de diplomatieke of consulaire beroepsposten³

en die zich niet in een van de gevallen of uitsluiting of schorsing bevinden

³ Sic!

68. Hoe en wanneer worden deze voorwaarden gecontroleerd?

Bij het opstellen van de kiezerslijsten

leeftijd en beschikken over kiesrecht:

er wordt gecontroleerd met referentie de dag van de verkiezing

69. Hoe speelt het Europese recht een rol?

VWEU:

Europese burgers hebben actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar zij verblijven houden

en dit onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die Staat

Gevolg:

Art, 8, derde lid Gw:

ingevoerd 1998

voorziet voor de federale wetgever de mogelijkheden om het stemrecht te regelen voor de burgers van de unie die in België verbleven

Art, 8, vierde lid Gw:

laat toe om dit stemrecht uit te breiden tot buitenlanders die in België verbleven maar geen onderdanen van de EU zijn

70. Hoe regelt de Grondwet de modaliteiten van de stemming?

- 135 elke burger heeft maar één stem
- 136 de stemming is verplicht
- 137 de stemming vindt in principe plaats in de gemeente

Prof:

Deze bepalingen kwamen niet voor in de oorspronkelijke tekst van de Grondwet – het resultaat van latere evoluties

71. Wat betekent het principe “één persoon één stem”?

61, tweede lid Gw

Bepaling aangenomen bij de afschaffing van het meervoudige stemrecht in 1921
was oorspronkelijk slechts bedoeld voor alle mannen

72. Wat betekent dat de stemming verplicht is?

Art, 62, derde lid Gw

ingevoerd in 1893 bij de overgang van het cijnskiesrecht naar het algemeen kenmerk voor mannen

(toen nog getemperd door het meervoudige stemrecht)

Bedoeld om te treden tegen het ontstaan van radicale politieke fracties

(discussie zie boek)

Sanctie:

de eerste keer een berisping of een geldboete

Schrapping van de kiezerslijsten voor een periode van 10 jaar bij herhaling

gecombineerd met onmogelijkheid tot promotie, benoeming of onderscheiding door een overheidsorgaan tijdens deze schorsingsperiode

73. Wat betekent: de stemming vindt in principe plaats in de gemeente?

62, derde lid

1893 ingevoerd

Voordien in de hoofdplaats van elk arrondissement

Doel:

voorkomen dat kiezers door de afstand hun stem niet zouden kunnen uitbrengen

Prof: dit verhindert nu de invoering van een algemeen elektronisch stelsysteem

Curiosa:

1988: speciale regeling voor Voeren en Komen om te mogen stemmen in Aubel en Heuvelland

Kiezers in het buitenland die zich registreren via de consulaire of diplomatieke post brengen eveneens hun stem uit in een Belgische gemeente; ze hebben ook het recht fysiek en persoonlijk in die gemeente te gaan stemmen.

Vb. Belg woonachtig in New York:

moet een gemeente kiezen waar hij gaat stemmen, vb Kortrijk

als hij toevallig in Kortrijk is op dat ogenblik, kan hij zelfs fysiek stemmen

74. Wat betekent dat de stemming geheim is?

Bepaling ingevoerd in 1920

Effect (niet in boek)

Als een kiezer moeilijkheden heeft om te stemmen, kan hij niet bijgestaan worden door een ander persoon in het stembokje.

Enkel de voorzitter van het stembureau kan deze kiezer bijstaan en is tot geheimhouding gehouden.

75. Wat zijn de voorwaarden om verkozen te worden?

Art, 64 Gw

over de Belgische nationaliteit beschikken

woonachtig zijn in België

ten volle de leeftijd van 18 jaar bereikt hebben

over al zijn burgerlijke en politieke rechten beschikken

Artikel 64 preciseert dat geen andere voorwaarde tot verkiesbaarheid kan worden vereist.

Aan deze voorwaarden moet ten laatste de dag van de verkiezingen voldaan zijn.

76. Wie controleert de verkiesbaarheid van de uiteindelijk verkozen kandidaten?

Art, 48:

De kamer gaat zelf over tot het onderzoek van de geloofsbrieven van haar leden

77. Hoe lang duurt het mandaat van federaal volksvertegenwoordiger?

65 Gw

In principe vijf jaar

sinds de zesde staatshervorming (vroeger vier jaar)

De gedeeltelijke vernieuwing van de Kamer is uitgesloten

78. Op welke grond wordt de federale volksvertegenwoordiging onderverdeeld in taalgroepen?

43, §1 Gw

dateert van de eerste staatshervorming 1970

Onontbeerlijk voor de procedure voor het aannemen van bijzondere wetten en voor de alarmbel

Dit doet echter niets af van het principe uit 1831 dat de leden van beide Kamers de Natie vertegenwoordigen en niet alleen degenen die hen hebben verkozen

79. Hoe worden de taalgroepen samengesteld?

Wet 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen
(dus niet in de Grondwet)

Nederlandse taalgroep:

de verkozenen van de vijf Vlaamse kieskringen

+ de verkozenen uit de kieskring Brussel- Hoofdstad die hun eed (eerst) in het Nederlands hebben afgelegd

Franse taalgroep:

de verkozenen van de vijf Waalse kieskringen

waaronder alle verkozenen uit de kieskring Luik, dus Duitstaligen
inbegrepen

+ de verkozenen uit de kieskring Brussel Hoofdstad die hun eed (eerst) in het Frans hebben afgelegd

Opmerkingen:

1. Elk lid behoort noodzakelijkerwijs tot een taalgroep. Er bestaan geen neutrale noch Duitstalige volksvertegenwoordigers.
2. De vertegenwoordigers van de kieskring Brussel- Hoofdstad kunnen hun eed afleggen in de twee talen. Wanneer zij dit doen, worden zij in taalgroepen ingedeeld volgens de taal waarmee zij beginnen.

§ 2. De samenstelling van de Senaat

Historische inleiding niet opgenomen

80. Welke categorieën senatoren bestaan er?

Art 67 Gw

60 senatoren

- 50 aangewezen door de deelstaten

- 10 gecoöpteerde senatoren

81. Hoe worden de deelstaatsenatoren aangewezen?

29 Nederlandstalige senatoren

aangewezen door het Vlaamse Parlement

uit eigen leden of uit de Nederlandse taalgroep van het Parlement van het Brusselse hoofdstedelijke gewest

20 Franstalige senatoren

10 aangewezen door en uit het Parlement van de Franse Gemeenschap

8 aangewezen door en uit het Waalse parlement

1 uit de Franse taalgroep van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

1 Duitstalige senator⁴ door en uit het Parlement van de Duitstalige gemeenschap

Bijkomende voorwaarden: 67, §2

⁴ die behoort wel tot de Franse taalgroep!

82. Hoe worden de gecoöpteerde senatoren aangewezen?

6 aangewezen door de 29 eerder aangewezen senatoren uit de Nederlandse taalgroep

4 aangewezen door de 20 eerder aangewezen senatoren uit de Franse taalgroep

83. Welke zijn de aanwijzingsvoorwaarden voor senatoren?

Art, 69 Gw

grotendeels overgenomen van het stelsel van kracht is voor de Kamer:

- Belgische nationaliteit

- beschikken over burgerlijke en politieke rechten

- volle leeftijd van 18 jaar bereikt

- woonachtig in België

84. Hoe lang duurt het mandaat van senator?

Art, 70 Gw

deelstaatsenatoren:

mandaat begint te lopen op de dag van hun eedaflegging

eindigt de dag van de opening van het vernieuwde deelstaatparlement dat hen heeft aangewezen

Gecoöpteerde senatoren:

mandaat begint te lopen op de dag van hun eedaflegging

eindigt de dag van de opening van de vernieuwde Kamer van volksvertegenwoordigers

85. Hoe worden de leden van de Senaat in taalgroepen ingedeeld?

Art 43, § 2 Gw

Franstaligen:

20 + 4 gecoöpteerde

Nederlandstaligen:

29 + 6 gecoöpteerde

en de Duitstalige senator aangewezen door het Parlement van de Duitstalige gemeenschap behoort tot geen enkele taalgroep!

Afd. 2. De wetgevende vergaderingen van de deelentiteiten

Algemeen: deze hebben steeds een éénkamerstelsel

Onderafdeling 1: de samenstelling van de Gewestparlementen

86. Welke grondwetsartikelen regelen de samenstelling van de Gewestparlementen?

Art. 39

dit artikel (dat dateert van 1970) vermeldt het bestaan van regionale organen, samengesteld uit verkozen mandatarissen

Art. 115, § 3

ingevoerd 1993:

de gewestelijke organen bedoeld in artikel 39 omvatten voor elk gewest een parlement

Art. 137

voorziet dat een bijzondere wet kan worden aangenomen waarbij de gemeenschap de bevoegdheden van het gewest uitoefent

§ 1. Het Parlement van het Waalse Gewest

87. Hoeveel leden telt het Parlement van het Waalse gewest?

Art. 24, § 2 en 25, § 1 BWHI

75 leden

Rechtstreeks verkozen door de kiezers die woonachtig zijn in het Waalse Gewest

Nota: art. 24, § 2, tweede lid BWHI geeft hier constitutieve autonomie:

Het Waals Parlement kan het aantal parlementsleden wijzigen

een dergelijke wijziging moet echter het voorwerp uitmaken van een bijzonder decreet dat twee derden van de uitgebrachte stemmen moet behalen (art. 35, § 3 BWHI); tot op heden werd het niet toegepast

88. Hoe worden de leden van het Waalse parlement verkozen?

Het grondgebied van het gewest werd ingedeeld in 11 kieskringen
sinds bijzonder decreet van 2018 zijn het de volgende kieskringen:

Nijvel

Bergen

Doornik

Ath-Moeskroen

Charleroi

Thuin

Soignies

La Louvière

Luik

Hoei Borgworm

Verviers

Aarlen

Marche-en-Famenne

Bastogne

Neufchâteau

Virton

Dinant Philippeville

Het Grondwettelijk Hof vond dat bepaalde kieskringen te klein waren zodat de facto een meerderheidsstelsel werd toegepast

Om hieraan tegemoet te komen, wordt een mechanisme van lijstverbinding toegepast zodat op niveau van de provincie een tweede verdeling plaatsvindt op basis van de stemmen die niet gebruikt werden bij de eerste verdeling

Modaliteiten van het mechanisme vinden we in de BWHI

§ 2. Het Parlement van het Brusselse hoofdstedelijke gewest

89. Welke wettelijke bepalingen gelden voor de verkiezing van het parlement van het Brusselse hoofdstedelijke gewest?

Art. 10 en 13 BWBru

89 leden, rechtstreeks verkozen door de kiezers die woonachtig zijn in de 19 gemeenten van het gewest

Het gewest heeft niet de mogelijkheid het aantal leden van het parlement te wijzigen; dit blijft het prerogatief van de bijzondere wetgever

Commentaar prof:

Dit is een unicum sinds bij de zesde staatshervorming de Duitstalige gemeenschap deze bevoegdheid wel heeft gekregen

90. Hoeveel kieskringen zijn er in het Brussels hoofdstedelijk gewest?

Één enkele kieskring

Art. 14, derde lid BWBru

Sinds de zesde staatshervorming kan het parlement bij constitutieve autonomie kieskringen vastleggen binnen het Brussels gewest

91. Wat is het unicum aan de taalgroepen binnen het Parlement van het Brussels hoofdstedelijk gewest?

Art. 136 Gw

de taalgroepen binnen dit parlement worden onmiddellijk grondwettelijk georganiseerd

Doel is het vrijwaren van de belangen van de Nederlandstalige minderheid door hen een minimale vertegenwoordiging te garanderen

De verdeling tussen de taalgroepen ligt vast (in tegenstelling tot wat gebeurt in de Kamer):

Art. 20 BWBru

72 leden behoren tot de Franse taalgroep

17 leden behoren tot de Nederlandse taalgroep

Nota van de prof: oververtegenwoordiging van de Nederlandstaligen